

<p>Teilmetus ja tallitus</p> <p>TALLINNAS.</p> <p>Pagari uul. nr. 1</p> <p>☐</p> <p>Teilmetsaja kõnetunnid</p> <p>kella 12—1.</p>	<p>187</p> <h1>SÕDUR</h1> <p>SÕJAASJANDUSE AJAKIRI.</p> <p>ILMUB ESIALGUL ÜKS KORD NÄDALAS</p> <p>ülemjuhataja staabi väljaandel.</p>	<p>Teilmise hind kätte saatmisega: iga korpuse numbri eest 5 marka.</p> <p>☐</p> <p>Kuulutuste ja teada- annete hind: iga kor- pusrea eest 50 penni.</p> <p>AR</p>
<p>Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabariigi posti-sutused ja era-raamatu kauplused.</p>		

Nr. 1.

Kolmapäeval, 26. märtsil 1919.

I. aastakäik sp. 1380

Sisukord:

I. Ametlik osa.

Wäljawõtted Wägede Ülemjuhataja päewakäskudest.

II. Üleüldine osa.

1. Sõduri ülesanded.
2. Sõjawägede Ülemjuhataja wõimupiiri-dest.
3. Seisukord meie wäerindadel.
4. Meie ajakirjandus sõjawäelistest küsimustest.
5. Koguge kaartisid!
6. Segateated.

Wäljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäskudest.

Nr. 88.

Tallinnas, 5. märtsil 1919. a.

§ 1.

Awaldan tähtsiks Eesti Ajutise Walitsuse poolt 25-mal webruaril 1919. a. wastuõdetud seaduse Sõjawägede Ülemjuhataja wõimupiirkonda määramise asjus.

„Et sõjaajal ohwitseride, arstide ja ametnikkude kohtade peale nimetamist, ametitest tagandamist, auastmetes ülendamist ja alandamist, niisama ka sõjaaegsete ajutiste staatide kinnitamist ja A. W. poolt kinnitatud tabelite järele palga määramist korraldada ja liiendada, oisustas A. W. Wägede Ülemjuhataja wõimupiiri anda:

a) Kõikide ülemal tähendatud isikute ametise määramist, ametitest tagandamist, wäeosjade ja sõjawäe asustuste sõjaaegse ajutise koosseisu (staatite) kinnitamist

See numbril on eralifana kaasas kaart: „Meie wäerinna liin 19. märtsil 1919.“

ja Ajutise Walitsuse poolt kinnitatud tabelite järele palga määramist.

b) Auastmetes kõrgendamist ja alandamist kuni wõimupiiri auastmeni, wiimast ka ühes arwates.

M ä r k u s: Kinnitatud auastmetesse kõrgendamine ja alandamine jääb Ajutise Walitsuse wõimupiirkonda.

§ 2.

On awalitaks tulnud, et suurel hulgal sõjawäe teenijatel on kombeks saanud koju kirjutades oma wäeosa seisukohta nimetada ja sõjakawatust kirjeldada. See annab waenlase agentidele wõimaluse mõnikümme sõjawäljalt tulewat kirja kuidagi wiisi ära wõtta ja nende nojal teha meie wäeosade seisukohad ja sõjakawatust üles märkida ja seda Eesti wabariigi sõjawägede lahjuts ära tarwitada. Et seda takistada, lo- huetak teha ülemaid oma all seiswatele rahwawäelastele seletada, misjulgust kahju nad niisuguste kirjadega meie oma sõjawäele sünnitawad.

See päewakäsk etteluzeda kõikides roobudes, eskadroneides, batareides ja komandodes.

Nr. 92.

Tallinnas, 9. märtsil 1919. a.

§ 1.

Et haawade ja haiguste pärast sõjawäe osades erakueeritud ohwitseride, arstide, ametnikkude ja sõdurite seisukorda korraldada, käsen:

Kõik haawade ja haiguste pärast erakueeritud ohwitserid, arstid, ametnikud ja sõdurid jääwad pärast erakueerimist k. l. k. k. sõjawäe osade nimel kirja.

See kahe kuu jooksul peale erakueerimist oma wäeosades ei ilmu, kinnitatakse nimel kirja mahi ja nende dokumendid ühes palgaatsestaatidega saadetakse: ohwitseride ja ametnikkude — ohwitseride reservi ülemale, arstide, rohuteadlaste ja wäliskirite — Terwishoiu Walitsuse ülemale ja sõdurite — jalawäelaste — oma diwiisi tagawara bataljoni, ratsawäelaste — Ratsawäe tagawara eskadroni, suurtükiväelaste — tagawara batareise, inseneriwäelaste — Inseneri bataljoni, merewäelaste — merewäe ekipaasi ülematele, Warustuse

Walitsuse alla kuulwate asutuste sõjawäelaste — Warustuse Walitsusse ja kõitides teistes sõjawäe asutustes, nii kui komandantide komandodes, registreerimise büroodes, haigemajades (peale weskterite) teeniwate sõjawäelaste — selle diwiisi tagawara bataljoni, selle raionis sõjawäeasutus seisab. Nende asutuste käsutada peawad pärast terweksaamist sõjawäelased ilmuma, kust neid üleüldisel korral uuesti kohtade peale määratakse.

Sõjawäelased, kes enne kahte kuud haigemajast wälja kirjutatakse, tulewad saata: paranenud — oma wäeosasse, need aga, kes arstlike komisjoni otsuse põhjal kauemat aega puhkust wõi terwiseparandamist tarwitawad — ülewalnimetatud asutustesse, kus nemad arwele wõetakse, neile tarwilised tunnistused wälja antakse ja neid koju saadetakse.

Kõik üle kahe kuu puhkusel wõi terwiseparandamisel olemad sõjawäelased kustutatakse wäeosade nimekirjast maha ja nende dokumendid ühes palgaatstaatidega saadetakse ülewalnimetatud asutustesse, kust sõjawäelased oma palga (wäljaarwatud päewaraha ja pajuti) lätte saawad.

Nr. 96.

Tallinnas, 13. märtsil 1919. a.

§ 5.

Wabariigi sõjawäes ei saa olema alamlipniku auastet, nagu see endises Wene sõjawäes oli, mille põhjal kõik praegusel ajal sõjawäes teeniwad alamlipnikud, kes nimetud auastme endises Wene sõjawäes on saanud, ning kellel kefcharidus on, ja Wabaduse sõjas tublidust üles on näidanud, wõiwad oma ülemuse ettepanetul lipnikuks ühendatud saada. Need alamlipnikud, kellel wähem haridus on, kui kefcharidus, ning kes praeguses Wabadusesõas wahwust ja tublidust üles on näidanud, wõiwad saada ettepanud määramisets ohwitseride asetäitjateks wabade ohwitseride kohtade peale.

Kõik teised alamlipnikud, kes ülewalpool tähendatud kahte liiki ei kuulu, tulewad waltweebrite ehk rühma klemate kohtade peale määrata.

§ 6.

Et paljud wäejooksitid priitahtlikult oma wäeosadesse tagasi on ilmunud ja wäeosade ülemad õigel ajal nende tagasiilmumisest ei teata, nii kestab tagasi ilmunud wäejooksikute ülesotsimine edasi, mis palju ülearust tööd ja kirjawahetust omawalitsuse asutuste wahel tekitab.

Tulewikus selle wäärnähtuse kõrvaldamisets kohustan kõiki wäeosade ülemaid ajawiitmata peale wäejooksiku tagasiilmumist wäeosasse, sellest teatama teatelehega diwiisi staabi ülema kaudu — Ülemjuhataja Staabi Korralduswalitsuse Inspektori jaoskonda, kuna kõik teiste wäiksemate wäeosade ja asutuste ülemad, kes diwiiside wõimupiiri ei kuulu, seda otsukohe peawad tegema.

Nr. 97.

Tallinnas, 14. märtsil 1919. a.

§ 2.

Arwaldan siin juures sõjawäe- ja kraamivedamisets raudteel määratud dokumentide („sõjawäe weopiletite“) tarwitamise kohta käiwad üleüldised juhised:

1. Sõjawäe weopiletid („dokumendid sõjawäe- ja kraamivedamisets raudteel“) on määratud igasuguse sõjawäe warustuse, kraami ja wäeosade (mitte üksikute sõdurite) wedamisets raudteel.

Märkus: Sõjawäe kraamiks tuleb lugeda igasugust warustust ja kraami, mis sõjawäe osa tarwidamisets on määratud. Üksikutel juhtumistel otustab küsimust, kas kraami sõjawäe wõi era kraamiks lugeda, wäeosja ülem, kes weopileti wälja annab.

2. Digus sõjawäe weopiletiti wälja anda on iga sõjawäe osa ja asutuse ülemal, kellel iseseisew majapidamine ja polgu ülema digused. Wähemad, mitte iseseiswad wäeosad, kellel mingisugustel põhjustel wõimata on oma staabist weopiletid wälja nõuda, saawad weopileti kraami ehk inimeste saatmisets lähemalt jaama komandandilt. Selleks tuleb jaama komandandile kirjalik nõudmine sisse anda, milles oleks ära tähendatud saadetawa kraami kaal, tüki arv, ehk kui saadetus suurem, nõutawate waguute arv. Nõudmistel peab wäeosja ülema allkirja piisat olema. Jaama komandant annab selle nõudmise põhjal kraami saatjale weopileti wälja, kellel sellega jaamaülema poole tuleb pöörata.

3. Iga weopileti raamatu saamise korral peawad jaadoud weopiletite numbrid wäeosja päewakäsus awaldatud saama. Iga weopileti wäljaandmine peab ka wäeosja päewakäsus ühes saadetawa kraami arwu ehk kaalu ülestähendamisega awaldatama. Päewakäsu number ja kuupäew märgitakse wastawa weopileti kontsu peale.

4. Iga weopilet peab wäeosja ülema ehk adjutandi (ehk wastawa ametniku) poolt allatirjutatud ja wäeosja piisatiga warustatud olema.

5. Jaamakomandantidel peab iga wäljaantud weopileti kohta tõendam dokument olema, mille põhjal ta wälja on antud.

6. Igasugune sõjawäe osade, kraami ja warustuse saatmine Tallinnast sünnib kindrakstaabi Sõjawäe Liikumise jaoskonna kontrolli all. Selleks peawad kõik Tallinnas olemate wäeosade ülemate poolt wäljaantawad sõjawäe ja kraami saatmise dokumendid (sõjawäe weopiletid) Sõjawäe Liikumise jaoskonda registreerimisets saadetama. Wäljaspool Tallinnat peawad wäeosja ülema poolt allatirjutatud weopiletid sõjawäe osa ehk kraami saatmisets nõutawa weoruumi saamisets komandandi kaudu, ehk, kus teda ei ole, wäekohe jaamaülema saadetama.

Nr. 99.

Tallinnas, 15. märtsil 1919. a.

§ 6.

Igas haritud riigis on sõjawäeliste gwahel teatud ühendus ning teineteisest lugupidamine, mis wastastikus terwituses ennaft awaldab. See ei ole mitte mõnesuguste wanade seaduste ehk ainuwaltijuste kombete järeloomamine, nagu mõned ehk walesti aru saawad, waid ainult lugupidamine sõjameeste wahel. Sõjameest peab igauks austama, aga et seda lugupidamist ära teenida, peawad sõjamehed ka omakeskis üksksteist austama ning kõige pealt wastastiku terwitusega ülesnäitama.

Seniojani on tähele pandud, et sõjawäelased minu päewakäsu nr. 9, § 3, 6-mast jaanuarist 1919. a wastastiku terwituse üle hoopis täitmata jätawad.

Nõuan, et sõjaväelased uulitsal teineteisele vastutulles kerkitaks paremat fätt müüsi juurde tõstes, aga mitte teineteisele mõõriti otja mahvides, nagu seda mõned hiinamaani teevad.

Vanemad peavad selle üle valvama, et nooremad seda nõudmist täidaksid.

Nr. 101.

Tallinnas, 16. märtsil 1919. a.

§ 1.

Seda tähele pannes, et Balti bataljoni seisab Eesti Babariigi alamatest koos, ja et Babariigi ametlike keeles Eesti keel on tunnustatud, nõuan, et kõik kirjavahetus Balti bataljoni ja teiste väeosade vahel, niisama ka bataljoni poolt välja antavad tunnustused ja sõidulubad Eesti keeles oleks kirjutatud, millel soovikorral jaks- eht venekeelne tõlge juures võib olla. Kodune kirjavahetus, s. o. bataljoni osade vahel, võib loovi järele kas Eesti, Saksa eht Vene keeles olla.

Nr. 104.

Tallinnas, 21. märtsil 1919. a.

§ 1.

Ujutise Valitsuse otsuse põhjal, 18-st märtsist s. a. keelan ära sõjaväeülemustele keele asjus välja anda üleüldiseid funduslikka määrusi, mis Ujutise Valitsuse poolt digekstunnistatud põhjused vastu käivad.

Märkus: Manifest kõigile Eestimaa rahvastele 24. weebr. 1918 a. (Riigi Teataja Nr. 1 — 1918 a.), Siseministri ringkiri 28-st webruarist 1919 a.

Nr. 105.

Tallinnas, 23. märtsil 1919 a.

Warustuse Valitsuse reservi ametniku Albert Jaksoslaovi, kui oma tegemuse ja kohuste täitmisega seltele nimetusele mitte vastavat, alandan wanemaks kirjutajaks, 16-st märtsist lugedes.

Seda juhtumist silmas pidades, teatan, et kõik ametnikud, kes nende peale pandud kohuseid iseseisvalt täita ei oska, sõjaväe ametniku nimetuse väärt ei ole ja minu poolt, sellekohase Ülemuse ettekandel, kirjutajateks alandatud saavad.

Sõjavägede Ülemjuhataja:

Kindralstaabi Kindral-Major Laidoner.

Üleüldine osa.

„Sõduri“ ülesandeks

1. neid vägede juhataste päewakäsklusid ja korraldusi, millede teadmine laiematele ringkondadele soovitaw ja tarmilik, rutiini ja suuremale hulgale laiali kanda, kui seda ametlikud paberid üksi suudaksid teha;
2. laiendada meie sõjaväe seas sõjateadust;
3. anda võimalust sõjaväe korralduste ja nende kawatjaste üle mõtteid vahetada, et neid küsimusi selgitada;

4. sõjaväe tegemuse ja elu üle kirjeldusi tuua. Selle eestlana täitmiseks langeb „Sõduri“ siisu kahte osasse: ametlik ja üleüldine. Ametlikus osas mahutatakse väeülemate päewakäsklusid ja korraldused, kõik muu aga avaldatakse üleüldises osas.

Toimetus näeb ette, et kõigeraskem eestlana punkt on sõjateaduse laiendamine meie vägede seas, sest et meil ülepea väga vähe sõjateadlast on, ja needki kes on, on kõik wastutawatel kohtadel, ja oma tööga liiga koormatud, mida milunud abide puudus veel suurendab.

Kuid toimetus arwab, et selle punkti täitmine väga tarmilik on, sest et ka tulewikus, wõtku meie sõjavägi mis tahes kuju, ikkagi üks õpetatud sõjainstruktorite kaader peab olema. Sellepärast arwab toimetus omaks kohuseks sellest küsimusest kuidagi üle saada.

Politiikat leht ei aja ja tahab selles mõttes täiesti erapooletu olla.

Et sarnase eestlana lehe tarmiduse suurus Eestis veel teadmata on, ei wõi kindlaks määrata, kui sagedasti leht saab ilmuma, kawatseme aga ejiotsa teda kord nädalas välja anda.

Leht loodab, et teda saawad toetama mitte ükski sõjaväelased, waid ka muud, keda isamaa kaitsmise mõte humitab ja kes selleks kaasa tahawad aidata.

Sõjavägede Ülemjuhataja wõimupiiridest.

Ujakirjanduses ja Maandukogus on märkusi tehtud, et Ujutine Valitsus sõjavägede ülemjuhataja nimetanud ja ametisse pannud, kuna samal ajal mitte ei ole antud teadust, mis Ülemjuhataja wõimupiirid ära määraks. Sellest tekinud olutorras ei teadwat Ülemjuhataja, kus tema digused lõpewad wõi kohustused algawad, s. t. Ülemjuhataja toimetawat täiesti oma heaksarwamist mõõda, ilma et kellelgi oleks woli teda oma paigale panna ja äranäidata, et nii ja niisugused Ülemjuhataja osused on seadusepärased, nii ja niisugused seadusevastased. Teiselt poolt jälle on kõige kindlamal kujul tinnitatud, et nii ja niisugused Ülemjuhataja määrused käiwad seadusele lausa vastu. Selle juures mõeldakse muidugi harilikka kodanlikki seadusi.

Asja selgituseks olgu siin meele tuletatud, et Eesti Ujutine Valitsus kuni Eesti Babariigi sellekohaste seaduste wäljatõötamiseni need Weneriigi seadused, mis 24. oktobri 1917. a. makswad olid, Babariigi piirides käsitatawatels administratiivseadusteks on välja kuulutanud (Uj. Valitsuse poolt 19. novembr. m. a. wastu wõetud „Ujutised administratiivseadused“ punkt 2, „Riigi Teataja“ nr. 1, 27. novembrist 1918. a.). Kui Ujutine Valitsus nn. Kerensti aegsed seadused maawalitsemise torra aluseks wõttis, siis ei wõinud sõjavägede ülemjuhatus diguslikelt õhtu rippuma jääda. Sõjavägede ülemjuhatamine pidi samuti seaduslikele alusele põhjendatama. Selleks wõeti sõja-

wägede walitsemise määrused sõjaajal („Положение о полевомъ управленіи войскъ въ военное время“, С. Петербургъ 1914), mille järele Wene wägede ülemjuhatus sõja kestes käis. Et seda seadust ainult piiratud arvul trükiti ja mitte avalikult wälja ei kuulutatud („не подлежит оглашению“), waid oma sõjasaladusliku laadi pärast üksnes wäejuhatus teadnudele ja advokaatidele kohanlistele wõimudele ja advokaatidele kohanlistele. Ja just digusteadluse asjatundmatusega wõibki seletada seda ärewust, mis Eesti Wabariigi sõjawägede Ülemjuhataja arwataw omawolitarwitamine awalikus arwamises esile kutsunud. Järjekindlad olles, peab eeldama, et need erilised seadused, mille maksust ja kereensti walitsus tunnistas, meil sõjapidamises sama mõduandwad peawad olema nagu üleüldised administratiivseadused riigi walitsusel. Nõnda siis on ka wägede Ülemjuhataja lohusstatud oma wõimupiiride äramääramise kohta käiwaid SS, mis alamal eestikeelses idles järgnewad, juhtnõuiks wõtma. Seadus ise on 1914. a. wälja antud, 1915. a. täiendatud ja peale revolutsiooni sai igale poole sõna „keiser“ asemele sõna „ajutine walitsus“ pandud. Nende parandustega ja sõna „Wene riigi“ asemel „Eesti Wabariigi“ tarwitades kolmawad need paragrafid järgmiselt:

Üleüldised määrused.

6. Ülemjuhatus kõigi maa- ja merewägede üle, mis sõjategevuse jaoks määratud, usaldatakse wägede ülemjuhatajale.

8. Territorium (maa-ala), mis sõjariistus jöudude awardamisels ja tegemiseks (ette määratud), samuti nende seljataguste asutuste asendamiseks, moendab sõjalise tegevuse piirkonna.

14. Kõik asutused ja kõik kodanline walitsus sõjalise tegevuse piirkonnas alluwad, mobilisatsiooniwäljakuulutamise päewast peale, wastawa ringtonna sõjawäelemale eht kindral-kubernerile; seal juures määratakse neis kohtades, mis sõjaseaduse alla kuulutatud, kodanlike ja sõjawäe wõimude wahelord „Seadlustega nende paikade kohta, mis sõjaseaduse alla kuulutatud“, neis kohtades aga, mis mitte ei ole sõjaseaduse alla kuulutatud, allub kodanline walitsus sõjaringtonna ülemale, kellel kindral-kubeneri digused.

Sõjawägede Ülemjuhataja ft.

17. Sõjawägede Ülemjuhataja on kõigi sõjariist- mis maa- ja merejõudude, mis sõjategevusse määratud, kõrgem Ülem. Tema warustatakse erakorralise wõimuga ja tema käskusid täidawad sõjategevuse piirkonnas ilma erandita kõik walitsuse asutused ja kogukondlised walitsused, samuti kõigi wõimkondade ametnikud ja kõik elanikud, nagu Ajutise Walitsuse käskusid.

20. Wägede Ülemjuhataja on ainult ja wahendita Ajutisele Walitsusele oma korralduste ja tegevuse eest wastutaw ja üksi Ajutise Walitsuse ees. Kõigil juhtumistel, mil ta selle kasuliku ja tarwiliku leiab, on tal digus pöörata wahetumalt Ajutise Walitsuse poole.

Mitte ükski walitsuse koht, asutus ega isik riigis ei anna wägede Ülemjuhatajale eeskirju ega wõi temalt aruandeid nõuda.

21. Mitte ükski walitsuse koht, asutus eht isik riigis ei tohi otsekohe pöörda Ülemjuhataja poole, wäljaarwatud ministrid, iseseiswate peawalitsuste üle- mad ja isikud, kes Ülemjuhatajale wahendita alluwad.

29. Wäerinna sõjawägede peajuhatajale (§ 98) ja wäejuhatajale (§ 419) antud digus kuritööde ja kuritegude eest seaduses äramääratud karistusi lõwendada kuulub Ülemjuhatajale ühefugustel alustel kõige sõjalise tegevuse piirkonna ja kõigi temale alluwaite sõjariistus maa- ja merejõudude kohta, ilma karistuse määra liisenduseta.

Seejuures teatab Ülemjuhataja niihästi neist abinõudest, mis ta selles sihis ise tarwitusele wõtnud ja nende tungiwuse põhjustest, kui ka niisugustest abinõudest, mis SS 98 ja 419 mõjul wäerindade sõjawägede peajuhatajad ja teised wäeülemad tarwitusele wõtnud, Ajutisele Walitsusele.

29a. (Minnitatud 14-ai mail 1915 a.). Kõigi asjade kohta, mis sõjakohta alla antakse, milles süüaluste kohtu alla andmine weel mitte ei ole sündinud, wõib Ülemjuhataja teha korraldusi süüaluste üle kohtumõistmises sõja-wäljakohus. Need korraldused wõiwad olla tehtud teatud liiki kuritööde ja kuritegude ütsikute asjade, kui ka asjade terwete kategooriate kohta, wiimasel juhulmisesel seba üleüldiseks teatawaks tehes.

30. Sõja ajal paneb Wägede Ülemjuhataja Ajutisele Walitsusele ajutised teadaanded ette, aga sõja lõpul aruande tema alla usaldataw maa- ja merewägede tegevuse üle, ühes algupäraste aruannetega kõigilt wahendita temale alluwatelt sõjawägede ülemalet (maa- ja merewäes).

37 p. 7. Sõjawägede Ülemjuhatajal on digus: ametiist tagandada kõiki ametikohtuslisi isikuid kõigis wõimkondades, mis temale alluwaite maawägedes ja merewäes teeniwad, aga niisama ka riigi-maawalitsuse wõi linna teenistuse temale alluwas raionis seisawad, auastme ja kutse peale waatamata.

Et meie maa kõik sõjaseaduse alla käib, on siin maksu- ja seadused, mis nende maade kohta kuuluwad, kus sõjaseadus wälja on kuulutatud. Nendest määrustest awaldame paragrafid, mis sõjawäe wõimkondadele, s. o. wägede Ülemjuhataja, wõimu kohta käiwad.

Sõjawäe ülemaise digustest paikadel, mis sõjaseaduse all.

3. Sõjaseaduse maksmapanektuga kaotawad selles paigas riikise korra ja seltskondlise rahu alalhoidmise abinõude määrused oma maksuuse (Ver. Предс. ст. I, прим. 2, прим. I), ja riikise korra ning seltskondlise rahualalhoidmise tegevuse ülemjuhtimine lähed Ülemjuhatajale ja sõjawäe (armee) juhatajale üle.

9. Paikades, mis wahetumalt Ülemjuhatajale alluwad, lähewad temalt wälja kõik need korraldused, millede teostamiseks wõtmine, alamaljärgnewate paragrafide põhjal, sõjawäejuhataja hoolets antakse.

10. Sõjawäejuhatajale antakse paikades mis sõjaseaduse all, digus:

1) ära keelba, oma elukohtast lahtuda niisuguseid isikuid, seba nende oskuse, kasitöö wõi ameti poolest, kawatsetakse tööle pan-na, sõja eesmärgi saawutamiseks;

2) määrata üleüldisi ja osalisi rekwiisitsioone;

3) ära keelba töö jaoks tarwilikkude tööriistade ja materjalide wäljaweo, samuti tarbe- ja weoabinõude, loomatoibu, küttepunde ja sellesarnaste asjade, mis sõjawägedele wõib tarwis tulla, ja

4) wolitada selle paragrafi punkt 2 ja 3 tähendatud abinõude tarwitusele wõmmiseks temale alluwaite wäeülemad.

Märkus: Isikutele, kes selle (10) paragrafi punkt 1 äratähentatud, wõib kui neil enesest tarbe-

nete tagavarasid ei ole, seda wäeteenijatega üheskoos määrata.

12. Kui paigas, mis sõjaseaduse alla kuulutatud, wõilise korra alalhoidmiseks wõi sõjawäeabi eduks tarwilikuks tunnistatakse, tarwitusele wõtta niisugune erakorraline abinõu, mis selles lisa ei ole ettenähtud, siis teeb Ülemjuhataja wähetumalt wõi sõjawäejuhataja ettekanne korralduse, selle abinõu tarwitusele wõtmiseks omal wõimul, sellest Nõutisele Walitsusele teatades.

III. Kodanliste wõimude wahetorkast wäeklemusega.

13. Sõjawäe (armee) tegewuse piirkonnas allub tema juhatajale kindral-luberner, wõi isik kellel wõimase digused (§ 18 selles lisa), kus juures sõjawäe (armee) juhatajal digus on muuta nende korraldusi, mis riiklise korra ja seltskondlise rahu alalhoidmisesse puutuvad, ja neile eeskirju anda.

14. Nende paikade, mis sõjaseaduse alla kuulutatud, politsei klemusele aitawad wäeklemusele tema peale pandud kohuste, kui korralduste täitmisel, mis §§ 10 ja 11 aratähendatud, igate wiisi kaasa.

15. Kõik kodanlised wõimud kui ka linna ja maakonna walitsused on kohustatud wäeklemusele tema nõudmistes, mis selle maa-osa elanikkude ja ühiskondlise elu ja materjali tagawara kohta teadete andmisesse puutub, täielikult kaasa aitama.

16. Piirkonnas, mis etapi komandanti wõi etapi punkti ülema teada alla läib, on kõik linna- ja maapolitsei-ametnikud, niisama ka linna ja maa-asutused ja kohalikud elanikud kohustatud, wäetorkastimata alla heitma etapi komandandi wõi etapi punkti ülema nõudmistele ja korraldustele kõiges, mis puutub sõja-politsei abinõude täitmisesse, korteri ja küüdi kohustustesse, kui ka moona, tööliste ja wõsabinõude andmisesse, hoides diguse, nende nõudmistele ja korraldustele üle tagant järele laebtust tõsta, alal.

Kui siis seadus, mille olemasolemine juba tunnistatakse, et sõjawägede ülemjuhataja wõimul ikkagi piirid on, kui ka see seadus tema kätte tõesti erakorralise wõimu annab. Kuid sõda on ka erakorraline asi. Wägede juhutamise praktika on kõik riigid niikaugemale wõinud, et neil peatselt ahernane wägede juhutamise seadus on, ja ülemjuhatajal igalpool erakorraline wõim.

Teisakord meie wäerindadel.

Wäerindade kawatse meie wäerinnale teks lüügi gruppet ajutada: — esimise Narwa sihis ja teise Pihkwa-Wõru sihis. See kawatse sai ka täidetud, kuid peale mõnepäewalist pealetungimist Narwa all, mis wäerinnale õnnelikult lõppes, langes Narwa lüügi-gruppe täielikult kokku. Uusi jõudusid ei olnud wäerinnale siia juurde toonud; praegu wõib loquni arvata, et wäerinnale jõud siin kahanemas on. Endistest polkudest on 186. polk siit ära wõidud, kuna meeste arv teistes polkudes täienduste peale waatamata kokku on sulamas.

Pihkwa-Beiseri lüügi-grupp oli alguses edu, sest siia oli wäerinnale suurendatud. Oma parema tiiva kaitseks saatis wäerinnale wäikesed salgad isegi Pihkwa järwe lääne kaldale. Polkude arv ulatas wäerinnale siia kuni 15-ni, ning nende hulgas ka Eesti brigaad. Ka siin sai wäerinnale jõud murtud. Ta sunniti taganema, ja Pihkwa järwe läänekallas puhastati rööwjalikadest.

11. märtsil andis Trotski käsu, et Walga linna lähe näbala jooksul ära wõetud peab olema. Selle pärast tõi wäerinnale neile wäerinnale, mis Marienburgi-Walga sihis tõdastas, mitu uut polku juurde. Niinõisi läks wäerinnale korda ka siin ühte uut lüügi-grupp et ajutada ja suuremate jõududega pealetungimist alata. Wäerinnale oli edu ja ta jõudis kuni Koikula jaamani, kuid siin pandi tema edasitugimine seisma ja algatus kistuti tema läest ära.

Walga-Wõlmani ja Ruhja-Wõlmani sihil ei ole wäerinnale suuremat tegewust awaldanud, siin on isegi wäerinnale jõudude nõrkenemist märgata, mis Wiitawil äraandmisega ja Riia kaitsemisega ühenduses seisab. Wäerinnale on siit 8-da Lati kätipolgu juba Riia wäerinnale üle wõinud.

Wäerinnale tegewust järele wõib tema seisukorda järgmiselt hinnata:

Läti wäerinnale wäed tungivad lõuna poolt Riia peale ja ahwardamad Riia-Dünaburgi raudteed. Selle raudtee läbilõikamisega ja Riia linna äraandmisega jääksid wäerinnale wäerinnale, ka meie wäerinnale, jopi siise ning taganemise teed neil enam ei oleks. Et uut taganemise teed enesele luua ja korralikku taganemist wõimaldada, oli wäerinnale tarwis Walga-Pihkwa raudteed oma wõimusesse saada. Seda lootis wäerinnale sel teel kätte saada, et ta ka Narwa alla ühe lüügi-gruppe ajutas ja meid esiarwamisele püüdis wiia, et tõsine hädaoht meid Narwa poolt on ahwardamas.

Kõik plaanid ei ole wäerinnale seni ajani täide läinud ja nagu wäerinnale pöewade teated wäerinnale näitavad, on wäerinnale kõigil sihtidel, kus tal enne edu oli, taganema sunnitud.

Meie ajakirjandus sõjawäelikest küsimustest.

„Päewalehes“ wõtab Joh. Suhtund — eelseiswate Nõutawa Kogu walimiste puhul — sõna kihutustöö vastu sõjawäes. Wäga dieti tähendab ta, et sõjawägi on elawatest inimestest kokku pandud, wäga keeruline masin, kus kõik osad, ühest tekkohast juhitud, eneselt aru pärimata, täipest ja kõrwalaldumata koos peawad töötama ühise asja — kodumaa kaitsemise — kallal. Kui halvawalt ja häwitawalt kihutustöö sõdurite wõitluswõime peale wõib mõjuda, selleks toob autor Wene Kerensti-aege sõjawäe kohutamaks näituseks. Ka Trotski-Denini enamlasted olla nüüd kihutustöö omas sõjawäes ära keelanud. Autorile on üks punase sõjawäe päewakäsi kätte juhtunud, kus teada antakse, et ühe koosoleku tõttu olla punased meie wägede poolt lüüa saanud, mispärast koosoleku juhataja ja kirjatoimetaja teistele hoiatuses maha lastud.

Sra Suhtund ei usu küll, et kihutustöö meie sõjawäes suuremat pinda oleks, sest poliitiline iseteadmatus ja erakondline meelekindlus olla wäerinnale tugewasti kaswanud, kuid sellegipärast peab ta tarwilikuks hoiatada.

„Sotsialdemokraat“ harutab ja selgitab terwelt neljas juhtkirjas rahutegemise võimalusi. Esimeses juhtkirjas, 9. märtsist, toonitab leht kindlasti edasifõdimise tarwidusi: „Rahu ei saa. (Sotsialdemokraadi harmendus). Allaandmine rahu ei too. Minult sõda toob rahu, sõda — kuni rahuvõimuhelisekt sarnane seisuford luuakse, et wenelased meile enam peale tungida ei wõi“. Ja selle filmapiigu loodab leht hilistewadeks wõi warasuweks tätte jõudwat, siis kui rahukongress oma töö on lõpetanud. Seni aga peame wastu pidama ja edasi sõdima.

Kuid hilisemates juhtkirjades taganeb leht sellest seisufohast. See seisufoha muutus on sündinud kuulujuttude mõjul, et Lenini walitus liitlastele rahu pakumata ja walmis olla Doni, Kubani, Siberit ja Väenemere maid iseseiswateks tunnistama. Kui kuidagi võimalik olla Wene enamliste walitusega rahu teha, siis haaratagu sellest võimalusest tingimata kiini. Leht teab aga, et enamlaste walitus rahulepingute peale täiesti keiser Wilhelmi wiisi nagu „paberilipatate“ peale waatab, mida iga filmapilt wõib puruks rebida, sellepärast loeb ta tarwilikult ka rahutegemise korral walwel ja sõjawalmis olla.

Ühtlasi olla meil, kui meil korda läheb enamlastega rahu — kas wõi waherahu — teha, see paremus, et liitriigid siis meiega järgnewates rahusobitustes tahes wõi tahtmata kui iseseiswa poliitilise suurusega pidawat rehtendama. See olla aga meie iseseiswuse tunnistamiseks hulga tähtsam kui kõik platooniised deklaratsioonid ja tunnistamised. — Muidu üsna kena mõte, kuid kuidas faktiliselt rahu saaks teha, seda leht ei nimeta. Pealegi oleme senini kuulnud, et liitlased ainult nendega tahawad rääkida ja läbitäia, kes enamlaste wastu wõitlewad. Kuidas nad aga nende peale waatawad, kes enamlastega rahus elawad, seda meie weel ei tea.

„Postimees“ awaldas hiljuti soowi, et meie walitus ja wäejuhatus muutunud oludel, kus enamlasted liitlastele kuulu järele rahu pakuwat, ka omalt poolt rahuküsimust tõsiselt filmas peaks. Nüüd parandab end leht, — seletades, et see märkus ei olnud mitte selles mõttes kirjutatud, nagu oleks meie walitus rahutegemise wastu, waid sellest, et selgitada rahu võimalusi, mis nüüd ifta suuremaks minewat.

Alluseks wõttes roomlaste kuulsat põhjusmõtet: si vis pacem, para bellum (kui tahad rahu, walmita sõda), manitseb leht, et meie nüüd, kus rahu võimalus ifta rohkem ja rohkem filmapiirile tekib, ära ei wõiks wastupanemast, mis kahtlema löönud wastases uut wõidulootust wõiks äratada. „Meie ei ole — kirjutab ta — praegust sõda alganud, ega pea teda ühte tundigi lusti pärast. Kui aga kellegile nuga kõri peale pannakse, siis peab ta oma elu kaitsema. Selles seisuforras oleme meie, Eesti wahariigi kodanikud. Meile on ilma sõja kuulutamata salaja nurga tagant kallale tungitud, meie oleme sunnitud emast kaitsema, matstu mis matjab. Meie oleme aga ka iga filmapilt walmis rahu tegema, niipea kui waenlane oma pealetungimise jätab ja meile kindlustuse annab, et ta seda enam ei korda. Kui mõned heaks arwawad, Eesti imperialismi eest hoiatada ja noomida, siis on see täiä ülearune, sest Eesti riigi juhid ei ole pimedusega löödnud. Nemad teawad paremini, kui üffitub kodanikud, kui raske meil praeguse sõja pidamine on, ja lõpetaksid selle sõja parem täna kui homme. Siia maani ei ole see aga mitte võimalik olnud“. — Kõik

wäga hea, kuid seda retsepti, kuidas praegu rahu teha „Postimees“ ei anna.

Koguge kaartisid!

Järjesti kordub üliturb nähtus, et sõjakaartidega wäga lohatalt ja hoolimata ümber käialse. Kaartisid tarwitatakse ifegi pakkimise paberiks ja muudeks sarnasteks otstarweteks.

Meil ei ole praegu võimalik sõjawäe tarwiduseks igat seltsi kaartisid walmistada ja trükkida, sellepärast peame esialgul nendega leppima, mis ühes ehk teises kodumaa nurgas juhuimisi leiduwad.

Kaart, millel mingit wäärtust ega tähtsust ei ole, kui ta kusagil riulil, kapi taga wõi poelaua all wedeleb, omandab tähenduse ainult siis, kui ta niisugusesse kohta juhutakse, kus teda hädasti tarwis läheb. Ja niisuguse koht on praegu meie front.

Kui sõjawägedel head kaardid on, siis nad teawad, kuhu lähewad ja mis neid eespool ootab. Suurtükki tuli muutub minu korda tabamamaks, kui teda kaardi järele wõib juhtida. Sõdur ilma kaardita on kui pime rändaja, kes enesele täsi kaudu kobades teed otsib.

Mõne kodumaa koha jaoks puuduwad meil mõnesugused kaardid täiesti, nii et neid wõimata on uuesti järel trükkida ja paljundada.

Et kaartide hulgas, mis weel päewawalgele ei ole ilmunud, palju haruldasi leidub, on kindel.

Iga kaart on meile tähtis ja tarwilik, kuid mõned iseäranis.

Sellepärast tulewad kõik kodumaal leiduwad sõjakaardid, s. o. ühe, kahe, kolme- ja kümnewerstaalsed, misjuga sees keeles nad ka oleksid ja misjuga maakohta nad ka kujutaksid, wõimata kofku koguda ja wägede Ülemjuhataja Staabi Topografia jaostonda saata, kus neid korraldatakse ja tarwidust mõõda wäerinnale saadetakse.

Kõik Wabariigi walituse asutused, kodanikud, sõdurid, ohwiserid ja ametnikud asugu kaartide kogumisele.

Looge ifillikult wõi saatke posti kaudu, järgmisel adresil: Topografia jaostond, Tallinna Bagari uul. nr. 1.

Sõjawäe Topografia

jaostonna ülem kapten Bach.

Palutakse ka teisi ajalehti seda üleskutset ära trükkida.

Segateated.

Ohulaewastiku instruktorig Inglismaalt.

Nagu lehed teatawad, tulla Inglismaalt meie lendurite õpetamiseks kaks lennu instruktorit ja mõned mehaanikud.

Inglismaa peab Eesti sõjawäelisi asju filmas.

Nagu „Estur“ teatab, on Englise merewäe kapten Harold Granfel, kes seni Helsingis Soome walituse juures oli, oma walitusest käsu saanud, ka meie sõjawäelisi asju filmas pidada. H-ra Granfel on sellest meie walitusest materjali palunud.

Inglise sõjawäe suurus.

Reuteri ametliku teadaande järele oli Englise sõjawägede üleüldine arw kõikidel wäerindadel 1. märtsil 1.324.000 meest suur.

Cesti leegion Põhja Venemaal.

Teatavasti koguti läinud aasta ügifel salt Cesti sõjamehi Põhja-Venemaale, et seal liitlaste sõjavägede kaugas sõidida ühise asja eest.

Cesti sõjamehed olid seal loondatud oma rahvuslisesse väeosasse Cesti leegioni nime all.

Nagu nüüd Arhangelist teatatakse, on Cesti sõjamehed viimastest lahingutest osa võttes enamlased tagasi löönud ja enamlaste väesalgad hävitanud. Surma on saanud sel puhul muu seas alamohvitser **R u o l l**.

Cesti sõjamehi loetakse liitlaste sõjavõimude poolt paremateks ja paljud neist on Prantsuse aumärkide saamisteks ette pandud. Viitlased loota, et ka Cesti Abutine Valitsus ära ei unusta neid, kes laugel oma loodumaast, ausalt oma kohut täitavad ühise ühisande heaks. („Waba Maa“)

Raspia laewastit inglastele alla andnud.

Raspia laewastit on inglastele alla annud. Laewastitus on 9 laewa. Selle laewastitu asutas omal ajal sotsialrevolutsioonäärde walitsus wõitluselks enamlaste ja türlaste vastu. Wiimasel ajal oli laewastit Astrahanis ja sõbrustas enamlastega. Inglaste poolt pandi laewastikule ultimaatum ette, kas alla anda wõi lastakse kõik laewad põhja, mille peale siis ka laewastit alla andis. Inglaste seisukord on nüüd Raspia merel kindlam kui kunagi enne. (Estur.)

Balti bataljon Cesti sõjaväes.

Igajuguste kuulujuttude tagasitõrjumiseks wäljamaa ajakirjanduses awaldab meie Sõjavägede Ülemjuhataja kindralmajor **Laidoner** Soome lehtedes järgmise seletuse:

„Kõik Cestis enamlaste vastu sõidwad sakslased on loondatud ühte bataljoni, millest wäerinnal wõitlemas 29 ohwitseri, 2 arsti ja 445 soldatit ühes 128 töörihma mehega. Sama bataljoni referwi-roodus on 8 ohwitseri, 2 arsti, 1 ametnik ja 168 soldatid. Teistest Cestis wäeosades ei ole saksa ohwitserisid ega soldatid teenistuses. Cesti wägede juhatamine on ainuüksi Cesti ohwitseride käes. Ülemjuhataja staabis kui ka diwiisikaabide juhtiwail kohtabel ei ole ühtegi saksa ohwitseri.“

Läti walituswägede edusammud enamlaste üle.

Läti walituswägedel on wiimastel päewadel õige tubliste edu olnud. Nii on nad juba Luttumi, Mii-tawi ja Klapaluzemi Riia lahe ääres ära wõtnud. Enamlased on endid Schlocki loonnanud. Läti wägede Ülemjuhatajaks on kindral **Missin** nimetatud, kes neil päewil wäljamaalt tagasi on tulnud.

Enamlaste mobilisatsioon Lätimaal.

Nagu „Times“ teatab, on enamlased Riias üleüldise mobilisatsiooni wälja kuulutanud. Lipu alla kutsutakse kõigist seisustest isikud kuni 47 ja ohwitserid kuni 55 aasta wanaduseni.

Läti nõukogude walitsus endise Moskwa nõukogu liikme Stutshkaga eesotsas, formeerib 3 suurt sõja kogumiskaagrit, 2 Kura- ja ühe Liwimaale.

Leedu sõjavägi.

Nagu „Morning Post“ teatab, olla Leedu sõjavägi praegu 4000 soldatit ja 300 ohwitseri suur.

Wene walge sõjaväe suurus.

Endine Wene sõjaminister on Pariisi ajalehtede kirjasaatjatele ülemaate annud Wene walgest sõjaväest. Kindral Denikini sõjaväes on praegu umbes 100.000 meest. Siberi sõjaväes on umbes niisama palju sõjamehi. Üleüldse on walges sõjaväes Wenemaal praegu umbes 300 000 meest. Et walge sõjavägi suuremat tagajärge ei ole saamutanud, ei tule mitte selle wäiksest armust, waid sõjariistade ja lastemoona puudusest. Iseäranis suur on puudus suurtükkidest. Wäga raskelt mõjub ka see asjaolu, et üksikute sõjavägede wahel mingisugust sidet ei ole. (Estur.)

Nõukogude sõjaväed.

„Morning Posti“ teatel on Wene nõukogude sõjavägi praegu 800.000 meest suur, kuna aga sellest armust hädawaewalt weerand miljoni tegeelikult wõitlustest osa wõtawad. See sõjavägi on 15 osasse jagatud, millest 12 õige hästi organiseeritud. Igas sõjaväe osas on 17.000 meest.

Õimehe armee juhatajaks on kindral **Mihael Tuhatschewski**, kes revolutsiooni algul kuskil jalawäe polgus leitnant oli. Tema sõjaväeline haridus ei ole kuigi suur, kuna tema juhatusel all olem peastaab endistest Wene kindralstaabi ohwitseridest koos seisab. Teist armeed juhatab staab, mis koos seisab kolmest endise Wene kindralstaabi kaptenist. 3-da armee eesotsas seisab isik, kes kuni revolutsioonini ühes Siberi jalawäe polgus almohwitserina teenis.

Suurtükkidest on enamlastel puudus. Diwiisil kohta tuleb umbes 5 kuni 8 suurtükki. Lastemoona puudus on ka tuntaw. Kindralstaabi ülemaks on keegi lätlane **Watschis**. (Estur.)

Raudteeliikumise seisak Wenemaal.

Helsingist telegrafeeritakse „Times'ile“ 5. märtsil: „Ale terwe Keis- ja Põhja-Wenemaa on peatset raudteeliikumise seisakut oodata, nagu Moskwa ametlikult teatatakse.“

Pea põhjuselks näib olemat kütte ja õppinud weduri-parandajate tööliste puudus, kuid ka määratumad lühemad, mis talwe jooksul totku tuisanud; 26. webruarist kuni 1. märtsini on Petrogradist Moskwaasse sõitnud ainult üks reisirong, millel ainult enamlaste jaaditud peal olid. Moskwa-Kursz-Hartowi raudteel on mitmed rongid 11 päewa lüme sisse tuisatuna seisnud. Amelik „Sewernaja Kommuna“ on Nõukogu kirjläsu ära trükkunud, talupoegade mobiliseerimise üle kuni 55 aastani, funduslike raudteeteenistuse tarwis. Moskwa nõukogu on meeleheitliku fihutusfirjaga tööliste poole pööranud, tunnustades, et enne selle kuu lõppu täielik kokkulangemine sünnib, sest et tuhanded tööliised igapäew linnast ära sõidawad.

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi alampolkownik **Mink**.

Wäljaandja: Wägede Ülemjuhataja staab.

„SÕDURI“

telliimisi wõtawad wastu kõik DIWIISI- ja POLGUSTAABID.

Telliimise tingimised on lehe esotsas ära tähendatud.

Ligemal ajal ilmub Sõjawäe Topograafia Jaoskonna väljaandel

Kümnewerstaline

Eestimaa kaart

leht № 2.

Kaart on neljawärwiline. Kaartil on äratähendatud

kihelkonna-, maakonna- ja keelepiirid.

Ettetellimisi

wõtab wastu

Sõjawäe Topograafia Jaoskond

Tallinnas, Pagari uul. № 1.

Sõdurid wäerindadel!

Saatke oma lehele sõjakirjeldusi ja meeolelu piltisid eesrinnalt.

„Sõduri“ toimetus.